

- rester från ostindiefararen Götheborg - Analys av material från 1987. Rapport, Naturhistoriska Museet i Göteborg.
- Lemdahl, G. 1991. Tidigmedeltida insektsfynd från Lund. - FaZett 4:34-39.
- Lindroth, C.H. 1985. The Carabidae (Coleoptera) of Fennoscandia and Denmark. - Fauna Ent. Scand. 15:1-225. Copenhagen (Scandinavian Science Press Ltd.).
- Lundberg, S. & Gustafsson, B. 1986. Catalogus Coleopterorum Sueciae. Entomologiska Föreningen i Stockholm.
- Miller, L. 1991. Oskarshamnsskoggen. Pilotundersökning av sedimentprover från vraket. Uppsats i påbyggnadskurs i arkeologi vid Stockholms Universitet.
- Mourier, H., Winding, O. & Sunesen, E. 1986. Collins guide to wild life in houses and home. London (Collins Sons & Co. Ltd).
- Nilsson, S.G & Baranowski, R. 1994. Indikationer på jätteträdskontinuitet - svenska förekomster av knäppare som är beroende av grova, levande träd. - Ent. Tidskr. 115:81-97.
- Osborne, P.J. 1977. Stored product beetles from a Roman site at Droitwich, England. - J. of Stored Product Research 13:203-204.
- Palm, T. 1959. Die Holz- und Rindenkäfer der süd- und mittelschwedischen Laubbäume. - Opuscula Entomologica 16:1-374.
- Palm, T. 1966. Skalbaggar. Coleoptera. Kortvingar. Fam. Staphylinidae - Underfam. Habrocerinae, Trichophyinae, Tachyporinae. - Svensk Insektafauna 9(50):1-93.
- Rönby, J. 1986. Bossholmen. En medeltida vrakplats. Historiskt sammanhang och undersökningsmetodik. C-uppsats i arkeologi vid Stockholms Universitet.
- Unger, R.W. 1980. The ship in the medieval economy 600-1600. London (McGill-Queens's University Publishers), 304 pp.

Nytt och gammalt om skogsskador

Pettersson, B. & Samuelsson, H. (red.). 1995. *Skador på barrträd*. Skogsstyrelsen. 304 sidor, häftad. Beställes från Skogsstyrelsen, Förlaget, 551 83 Jönköping, tel. 036-15 55 92. Pris 350 kr.

Eidmann, H. & Klingström, A. 1990. *Ska-degörare i skogen*. LT:s-förlag, Stockholm. 355 sidor, inbunden. Beställes i bokhandeln. Pris ca 270 kr.

"Silverbibeln" har den på skämt blivit kallad, Skogsstyrelsens nyttgivna fälthandbok, *Skador på barrträd*. Den tar upp skador på gran och tall orsakade av insekter, vilt, svamp, klimat, näringsobalans och luftföroreningar. Insekterna, tätt följda av svamparna, tar upp största delen av utrymmet. Insektskapitlet är författat av Bengt Ehnström, landets utan tvekan meste skogsentomolog. Överskådliga bestämningsnycklar baserade på utmärkta teckningar av Martin Holmer gör det möjligt att redan i fält reda ut vad som orsakat skador på barrträden. Hänvisningar ges sedan till uppslag som just behandlar den skadan. Här tas upp förekomst, symptom, biologi, skoglig betydelse, orsaksdiskussion och med vilka andra skador förväxling kan ske. Samtliga skador är illustrerade med minst ett fotografi. Ett kompakt format

(11x20 cm) gör att handboken lätt kan tas med i fält.

En klassiker med samma ämnesinnehåll är *Ska-degörare i skogen* vars första upplaga kom redan 1976. Denna behandlar även skador på lärk och lövträd. Detta är dock ingen fälthandbok, men betydligt mer användbar i undervisningssammanhang. Här ges en gedigen bakgrund till skoglig ekologi och de olika skadeorganismernas biologi. Bildmaterialet, såväl som arturvalet, är mindre omfattande. De för skogsbruket viktigaste skadegörarna, t.ex. snyttbagge och rotticka, är mycket utförligare behandlade än i *Skador på barrträd*. I denna har ett påtvingat format (som förvisso underlättar bestämningsarbetet) gjort att nästan betydelselösa arter fått uppta lika stort utrymme som de som orsakar skador i hundramiljonersklassen.

Jaha, vilken ska man välja då? Som entomolog vill jag nog rekommendera "gamlingen". Här ges betydligt mer kött på benen om skogsinsekter. Som skogsman väljer man nog utan tvekan dess efterföljare, som plötsligt har möjliggjort för lekmannen att snabbt ställa diagnos på skadade träd. Idealiskt är nog att införskaffa båda eftersom de kompletterar varandra bra, en lärobok och en fälthandbok.

Lars-Ove Wikars